

HRVATSKI

Godina XVII, broj 18

3. svibnja 2007.

cijena 100 Ft

Sretan Majčin dan!

Vi ste naše sve.
Vodite nas kroz život.
Uvijek ste ovdje.
Znate kad nas nešto boli,
Znate kad imamo probleme.
Čuvate nas, mazite.
Volite i pazite.
Iako vam ponekad pravimo probleme,
Želimo da znate
Koliko vas volimo.
Ovaj dan
Neka vam ostane u sjećanju.
Svim majkama:
Sretan Majčin dan!

*Monika Ptičar 8. razred
OŠ „Katarina Zrinski“, Serdahel*

Foto: Sijepan Blažetin

Komentar

Toplo majčino krilo

Prva nedjelja mjeseca svibnja. Priroda miriše kao i toplo majčino krilo u kojem se ljuljamo, bez obzira na godine, kao u sigurnoj luci našega puta. Jedan od najljepših dana u kalendaru života, Majčin dan, hrlimo bićima koja su nam najbliža. Sretni su oni koji su odrasli uz majčino toplo krilo. Koliko djece bez roditeljske brige, koliko odraslih bez ispovijedi koje se mogu kazati samo majci! Danas biti «majka», izazov je koji se pridaje ženi trećega tisućljeća. Na leđima je ne samo naramak drva za kućno ognjište. Posao, kućanstvo, suprug, a onda «majka». Umorna od golemih obveza, često nema snage za igru koja zbližava, često se pranje, čišćenje i glačanje odvlači duboko u noć, doduše, ne uz petrolejsku svjetiljku. Svibanj, najljepši mjesec u godini, pun je mirisa i topline majčina krila. Nemojmo zaboraviti pohrliti još jednom u njega i zagrliti umornu ruku koja će nas i s naših pedeset godina tako toplo znati pomilovati po licu i kosi kao nitko drugi.

Promjene se događaju iz dana u dan, iz sekunde u sekundu. Prije stotinjak godina žene su još sanjale o pravu glasa, neke ga ni danas nemaju usprkos svim garancijama, konvencijama, proklamacijama.

Emancipacija kao želja i potreba dokazivanja samoga sebe i borba za osnovna ljudska prava, kao što je sloboda volje, kadšto pokazuje i svoju lošu stranu, koje smo i te kako svjesne. Sve više nas upravo u tome nestizanju samih sebe biramo i mjesto i vrijeme, te odlučujemo da uz posao budemo samo majka bez tereta supruga koji voli nogomet. I time se ruše ustaljene vrijednosti koje sa sobom još uvijek nosi tradicionalna društvena stanica koju zovemo obitelj. Ne znam što će reći očevi.

Oni nemaju svoj dan, možda je i to dio predrasuda i stereotipnih razmišljanja radnjâ i gesta ili je pred njima tek put na kojemu moraju izboriti svoj ravnopravni položaj s toplim majčinim krilom.

Za sada još uvijek osjećaju da su u velikoj prednosti i da treće tisućljeće kao i prethodna pogoduju upravo njima.

Branka Pavić Blažetin

„Glasnikov tjedan“

Katkad mi se i kao urednici čini kako naši Hrvati u različitim regijama na različite načine ispoljavaju svoje hrvatstvo. Naravno da je to istina, u to se iz tjedna u tjedan uvjeravaju i čitatelji našega tjednika koji prate izvješća naših novinara s terena. U jednome naselju imamo tek nekolicinu Hrvata, neka su mjesta središta naših obrazovnih, kulturnih, znanstvenih i inih ustanova, neka politička središta, neka su sela kompaktne hrvatske sredine u kojima i susreti umirovljenika što ih organizira mjesna samouprava imaju hrvatski karakter jer domalo svi umirovljenici su naši Hrvati. U nekima postoji i do sedam, osam orkestara, od tamburaških do mladih rokera, u nekima se redovito kuha, neka su pokrenula tečaj hrvatskoga jezika, druga nisu, u nekima djeluje i vrtić i škola ..., a u nekima se rijetko događaju bilo kakva hrvatska okupljanja. U nekima se redovito igra nogomet, kugla, igra šah. U nekima se naše hrvatstvo ispoljava jedino kroz folklor – bez jezika ...

Neke sredine redovito priređuju izložbe i koncerte ozbiljne glazbe. Vid aktivnosti ovisi o publici kojoj se u svojoj sredini organizator obraća. Stoga je kadšto slučajni i neupućeni čitatelj umalo zbunjen pa će reći kako to da, primjerice u Pečuhu, nema hrvatskih umirovljenika. Ima ih, ali se oni ne organiziraju, ne okupljaju javno, ni sami niti se itko drugi brine o tome. To je samo jedan pojednostavljen primjer sadržaja naše medijske

stvarnosti. I dok neki priređuju unijske konferencije uz pomoć mjesnih samouprava i u suradnji s matičnom domovinom, naravno, uz osobna poznanstva, uz napomenu kako je, nasreću, i načelnik sela zainteresiranog u projektu Hrvat, drugi načelnici našega porijekla često prelaze preko pitanja koja su i te kako važna za nas, ali i za očuvanje naše zajednice, a možda bi baš njihov glas mogao odigrati i ne malu, a često i povijesnu ulogu.

U ovome broju Hrvatskoga glasnika, poštovani čitatelju, vidjet ćeš kako se i na samom sjeveru Gradišća nastoji krenuti ka dvojezičnosti, kako se pokušavaju ostvariti projekti novih mostova i graničnih prijelaza, kako se kulturom prelaze granične crte i kako jedinstveni duhovni prostor okuplja Hrvate ma kako bili oni udaljeni jedni od drugih. Koliko poznajemo jedni druge, ovisi o nama samima i o našoj želji i volji, ja bih rekla energiji uloženoj u upoznavanje vrijednosti i ideja iz drugih sredina. Naše stranice zrcale hrvatsku cjelinu u svojoj raznolikosti i bogatstvu specifičnosti, nekad s više politike, manje kulture, nekad s puno gradišćanskih ili baranjskih tema. Sve one održavaju tjedni, duhovni i društveni trenutak, aktivnosti zajednice kojoj smo sastavni dio, stoga nas i zanima i radujemo se svakome uspjehu ma gdje se on dogodio i zabilježio na crti od Gradišća do Bačke.

Branka Pavić Blažetin

POZIVNICA

Srdačno pozivamo sve sadašnje i bivše djelatnike i učenike Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma na **svečanost obilježavanja 60. obljetnice Hrvatske osnovne škole u Santovu**

Vrijeme: 26. svibnja 2007. – Mjesto: Dom kulture Santovo

Program:

- 9.00 Polaganje vijenaca u spomen preminulim djelatnicima i učenicima škole na mjesnom groblju
 - 10.00 Doček gostiju i uzvanika
 - 10.15 Otvorenje izložbe o prošlosti i sadašnjosti škole
 - 10.30 Svečani program
 - Pozdravni govori
 - Prigodni program bivših i sadašnjih učenika
 - 12.30 Sastanak naraštaja bivših učenika u školi
- Obavijest na tajništvu škole: 06 79/554-313 ili 06 79/554-314.

Organizatori

Aktualno

Bizonjska škola pred promjenami?

Klaudija Šmatović

Elza Hidaši

Žužana Lesković

Većputi smo jur pisali o tom kako se je pred kratkim pojavila ideja u Bizonji da bi mogli napraviti iz vlašće škole, po petrovskoj i koljnofskoj peldi, dvojezičnu obrazovno-odgojnu instituciju. Ovi miseci, štoveć i dojdue ljetu će biti vrime kalkuliranja, razmišljanja i donošenja velike odluke. Nadležni kažu, iako će se naroditi u roditeljsko-samoupravničkom ter školskom trojstvu pozitivna odluka, dvojezična nastava će se moći upeljati samo od 2008./2009. školskoga ljeta. Trenutačno u ovoj školi broju 104 učenike, ne samo iz Bizonje nego i iz Paprėta ter Rajke. Svi se obavezno uću po hrvatski. U učiteljskom zboru imaju trinaest pedagoge, dvime podučavaju hrvatski jezik, a jedna školnikovica je na porodiljskom odmoru. Od lani škola i čuvarnica pripada u

peljačtvu pod jedan krov, tako direktorica dvih institucij je Elza Hidaši (ka jur šesnaesto ljetu rikta ravnateljske posle u školi, a ovo ljetu će se morati znova naticati za istu funkciju). Ona se je i dosad istaknula kot borbena peljačica za hrvatske školske inicijative, a u ovom slučaju misli da upeljanje dvojezične školske nastave je u prvom redu interes svih Hrvatov u ovom sjevernogradišćanskom naselju ter zato je potrebno i žrtvu donesti. – *To je sad pitanje, je li će biti tako odlučno selo ter i roditelji da će skupa zahtijevati i poželiti da se podučava dvojezično u našoj instituciji, jer minimalno osam dice morat ćemo imati u 1. razredu kljetu da bi znali pokrenuti tu nastavu. Ako bude tako, mi se ufamo da neće biti takovih roditeljev u Bizonji ki će zavolj toga vanzeti*

svoju dicu iz škole, i da će svi jednoglasno odobriti ovo podučavanje. U odgojno-obrazovnoj instituciji uza to svi djelatnici točno znaju da bi bio ov potez na neki način i spašavanje za budućnost. Bizonjka Žužana Kamerhofer-Lesković, zamjenica direktorice, takaj se slaže sa svojom ravnateljicom i još dodaje: „*ako roditelji imat čedu tu želju da se gane dvojezična nastava u našoj školi, onda ćemo mi kot škola za to sve učiniti. Polag toga, to će nam biti u budućnosti, ja vjerujem u to, vekša šansa da naša škola ostane u ovom kraju. Medjusobno smo razgovarali o ovoj mogućnosti, i ako dojde do toga, onda ćemo se mi sa svimi sredstvi zalagati za realizaciju ove ideje.*

Klaudija Šmatović, učiteljica je hrvatskoga jezika i peljačica hrvatskoga kružoka u dotičnoj instituciji. Po nje riči, dica su jako oduševljena kad ide za hrvatsku igru, tanac ter jačenje, još i to nij problem da pohodniki, kih 25 dice, su različite starosti. Za dvojezičnost kaže da će to teško biti i zato jer u bizonjski obitelji sve se teže čuva hrvatski. Mišana hištva su danas u većini, a u takovi familija skoro da je i nemoguć zadržati hrvatski. „*Ako pak dojde do dvojezičnoga podučavanja, mi pedagogi ćemo sve napraviti da to bude po očekivanji jer, prez sumlje, nam svim je zajednički cilj da hrvatski jezik i identitet još i dalje živi u Bizonji. Ja sam ovde rođjena, čuda se razgovaram s roditelji, oni još čuda čega i ne znaju ča je ovo, kako će se sve ovo vanzgedati. Moramo im dati vrimenta da se detaljnije informiraju o ovom tipu školske nastave i da se sprijatelju s ovim „nalogom“. Ja i nadalje mislim da ćemo za tu pripremu potribovati još dva-tri ljeti i gvišno ćemo poteškoće imati, ali pravoda ćeju rezultati sav trud i djelo zaslužiti!*“

-Tiho-

Ljetos će sedamnaestimi zgotoviti školu u Bizonji

Hrvatska samouprava Šomodske županije

Na izborima za mjesne i manjinske samouprave Hrvati u Šomodu i hrvatski aktivisti u Šomodskoj županiji postigli su zapažene uspjehe. Naime, utemeljeno je deset hrvatskih manjinskih samouprava te je time i stečeno pravo na utemeljenje županijske razine hrvatskoga samoupravljanja u Šomodu. Na izborima 4. ožujka zastupnička mjesta u Hrvatskoj samoupravi Šomodske županije ostvarile su dvije civilne organizacije koje su imale pravo postaviti liste svojih kandidata za hrvatsku županijsku razinu u Šomodu. To je Savez Hrvata u Mađarskoj i Zemaljsko društvo hrvatsko-mađarskoga prijateljstva. Savezu je pripalo šest, a Društvu tri mandata u Hrvatskoj samoupravi te županije koja je sredinom ožujka (12-og) osnovana u županijskom središtu Kapošvaru. Za predsjednika je izabran Jozo Solga, a za dopredsjednicu Margit Esze. Imena ostalih zastupnika: Béla Szilágyi, Tibor Csúcs, Joso Dudaš, Ladislav Vertkovci, Jelena Čende, Tibor Hudak i Ivan Pavleković.

Kako je naš tjednik izvijestio predsjednik Hrvatske samouprave Šomodske županije Joso Solga, tada nismo birali članove odbora, to nas čeka na sjednici koja će uskoro biti održana. Na osnivačkoj sjednici Marko Kovač se odrekao svoga mandata te je na njegovo mjesto došla Jelena Čende iz Barče, čija se prisega očekuje na sljedećoj sjednici samouprave. Na žalost financijsko stanje županijske samouprave nije ružičasto, izjavio je Jozo Solga, ali on se molbom u ime samouprave obratio pismeno predsjedniku Županijske skupštine Attili Gelencsériu i županijskomu glavnom bilježniku. Solga smatra zakonskom besmislicom da županijska manjinska samouprava ima osiguranu državnu potporu koliku i mjesna manjinska samouprava, dapače, u ovoj godini županijske manjinske samouprave, po slovu zakona, dobit će sredstva za tričetvrt godine. Kako tako raditi i uskladiti, povezati rad svih hrvatskih samouprava u županiji? Nadamo se kako ćemo moći ostvariti svoje planove; ured ćemo, bar po obećanjima, imati na Županiji. Planiramo i najvažnije bi nam bilo raditi na polju pojavljivanja našega hrvatstva u svim naseljima gdje nas ima i jačanje hrvatske samobitnosti u Šomodu. Trebamo jačati svoj legitimitet. Uz političku djelatnost važni su i zajednički programi, a njih moramo ostvarivati u dogovoru s mjesnim samoupravama – veli Solga.

II. susret manjinskih ustanova u održavanju državnih samouprava

*Korak dalje u izgradnji kulturne autonomije, okretanje
budućnosti i razvijanju postojećega*

U organizaciji Glavnog odjela za nacionalne i etničke manjine pri Uredu predsjednika Vlade, od 21. do 22. travnja u Baji je održan II. susret manjinskih ustanova u održavanju državnih manjinskih ustanova. Na sastanku koji je ponovno upriličen u Općeprosvjetnom središtu Nijemaca u Mađarskoj, čiji je cilj bio razmjena iskustva djelovanja i održavanja, te upoznavanje s pravnim zaleđem odgojno-obrazovnih i kulturnih ustanova, zastupljene su sve manjine, a osim čelnika državnih manjinskih samouprava i voditelja manjinskih odgojno-obrazovnih, kulturnih, znanstvenih, kazališnih, medijskih, odnosno informativnih i izdavačkih ustanova, skupu su sudjelovali i predstavnici ustanova koje djeluju u okviru raznih udruga.

Na poticaj prošlogodišnjih sudionika i ureda za nacionalne i etničke manjine, ove godine, uz predstavnike manjina i glavnog odjela za nacionalne i etničke manjine pri MeH-u, sudjelovali su i predstavnici nekoliko resornih ministarstava (Ureda predsjednika Vlade, ministarstva obrazovanja i kulture, ministarstva za samouprave i regionalni razvoj) i drugih nadležnih tijela (Mađarski prosvjetni zavod, Nacionalna agencija za razvoj). Susret je u subotu otvoren plenarnim zasjedanjem, a u nedjelju nastavljen radom po sekcijama.

Konferenciju je otvorio Ferenc Gémesi, stručni tajnik Premijerova ureda (MeH) za

inozemne poslove i nacionalnu politiku. Među ostalima, on je kao najvažnije istaknuo jačanje kulturne autonomije, stvaranjem odgovarajućega pravnog zaleđa, financiranja i medijskog prostora.

Susretu je predsjedala glavna ravnateljica spomenutog odjela za manjine Erika Németh.

Mjesto institucionalne mreže u sustavu samouprava i manjinskih samouprava (dr. Rudolf Virág, stručni tajnik ministarstva za samouprave i regionalni razvoj), Ostvarena okvirna sredstva za financiranje manjinskih ustanova u 2005. i 2006. godini (Martin Ispanović, suradnik Glavnog odjela za manjine, Pravna motrišta tijeka institucionalizacije, izmijenjeni manjinski zakon u zrcalu manjinskih izbora 2006. (dr. Erika Asbóth, stručni savjetnik MeH), Rezultati srednjoročnog programa razvoja obrazovanja, mogućnosti daljnjeg razvoja (Anna Simon, voditeljica glavnog odjela Ministarstva obrazovanja i kulture), Rad Mađarskoga prosvjetnog zavoda (MMI) i njegova uloga u manjinske kulturnom životu (Erika Borbáth, glavna ravnateljica), Rad ciganskih domova kulture i njihova uloga u kulturnom životu ciganske manjine (dr. István Kosztics, predsjednik udruge), Mogućnosti EU natječaja (Zoltán Szabó, menadžer Nacionalne agencije za razvoj) bile su teme prijedpodnevnoga skupa. Popodne, na temu budućnost tijeka institucionalizacije, perspektiva iz kuta manjinskih

samouprava, među inima, održali su Antal Paulik, zamjenik NEKF, i Joso Šibalin, predsjednik Hrvatske manjinske samouprave Bačko-kiškunske županije.

Od Hrvata u Mađarskoj plenarnome zasjedanju prvoga dana sudjelovali su Čaba Horvath, ravnatelj izdavačke kuće „Croatica“ iz Budimpešte, dr. Ernest Barić, ravnatelj Hrvatskoga znanstvenog zavoda iz Pečuha, a u radu sekcije za odgoj i obrazovanje Joso Šibalin, ravnatelj Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma u Santovu; u sekciji za kulturu Edita Sinjaković, suradnica HZZ-a te autor ovih redaka, suradnik Hrvatskoga glasnika.

U sekciji uz obrazovanje raspravljalo se o osnovnim i srednjim školama, te učeničkim domovima, o metodičkim središtima, opće-prosvjetnim središtima i malopodručnoj suradnji. Sekcija za kulturu razmatrala je pitanja manjinskih kazališta, državnih sustava kulturnih ustanova, opće-prosvjetnih središta i javnih zbirki te znanstvenih zavoda. Praktična pitanja, problemi i pravna pozadina u svezi s gospodarenjem manjinskih ustanova bila je na dnevnom redu sekcije za gospodarska pitanja.

U sekciji za kulturu, kojoj je predsjedala zamjenica odjela Anna Szauer, sudjelovala i Erika Németh, glavna ravnateljica odjela za manjine, uz ostalo je naglašeno da je najvažnija zadaća razmjena informacija, davanje usluga i organiziranje znanstvenih skupova. Za tu svrhu nisu dovoljna osigurana sredstva, koja bi se morala pojaviti i kod resornih ministarstava, a na dnevnom je redu u najmanju ruku preustroj, ako ne i ukidanje Javne zaklade za nacionalne i etničke manjine, radi preustroja financiranja. Stoga su sudionici izrazili bojazan da će se smanjiti sredstva za podupiranje manjinskih kulturnih ustanova i ostalih aktivnosti. Ujedno je najavljeno i osnivanje triju stručnih skupina u kojima bi bili i predstavnici državnih manjinskih samouprava, ali i stručnjaci pojedinih područja koji imaju uvid na konkretne probleme. Kako je najavila Erika Németh, stručne skupine bi osim drugih razmotrile pitanja parlamentarnog zastupništva manjina, moguću izmjenu manjinskog zakona, financiranje manjinskih samouprava, položaj manjinskih medija. Na potonje se planira i državna konferencija posvećena potrebi za digitaliziranjem, i iskorištavanju mogućnosti koje ona pruža. Posebno zbog toga što se ovo područje usko vezuje i s kulturom, očuvanjem i njegovanjem materinskog jezika. Postoji potreba i za ponovnim utemeljenjem nacionalnog vijeća za kulturu, te osiguranje sredstava (nekadašnjih sto milijuna forinti). Prema ocjeni sudionika, zakoni o udrugama i manjinskim samoupravama često su bili u neskladu, čime su uzajamno gasili rad i mogućnosti ovih dvaju područja. Postavilo se i pitanje nezavisnih

manjinskih medija, čime se ono može mjeriti, kamo i kome pripada, itd. Nedostatak strategije za budućnost upozorava da nismo spremni za natječaje EU, stoga je prijeko potrebno da se razvojni planovi ugrade i usklade s razvojnim planovima naselja i šire regije.

Zaključak sekcije za gospodarstvo, kojom je predsjedala Emőke Asztalos Zsák, zamjenica glavne ravnateljice, jest kako je potrebno ojačati veze između državnih manjinskih samouprava i glavnog odjela MeH, ali su spomenute i poteškoće oko preustroja, ukidanjem Ureda za nacionalne i etničke manjine i prelaskom na Glavni odjel.

Prema zamjeniku glavnog odjela Antalu Pauliku, koji je vodio sekciju za odgoj i obrazovanje, napravljen je velik iskorak prisutnošću resornog ministarstva. Dosta je bilo riječi o malopodručnim regijama i udruživanju obrazovnih ustanova, o pitanjima poput može li se škola s predmetnom nastavom udružiti s dvojezičnim školama, što je u mnogim naseljima i školama posve aktualan problem u očuvanju nastave materinskog jezika. Kako postići da djeca iz vrtića i u školama nastave učenje materinskog jezika, što zadaje dosta poteškoća. Iskazuje se i potreba za oživljavanjem Državnoga manjinskog odbora. Konačno postavljeno je i pitanje može li se manjinsko obrazovanje graditi na predmetnu nastavu, s druge pak strane pokretanje nastave manjinskog jezika u nekim sredinama predstavlja i te kako velik napredak i razvoj. Kako je istaknuto, postoje i pozitivni primjeri koji su se pokazali kod Hrvata u Mađarskoj.

Održana je i završna ocjena sekcijskog rada i rada dvodnevne bajske konferencije, koju je osim voditelja sekcija ocijenila voditeljica Glavnog odjela Erika Németh. Ona je istaknula veliko zanimanje i nazočnost predstavnika svih manjina, naglasivši značenje ovogodišnjeg susreta: «Mnogo smo naučili, gradili i postigli u izgradnji kulturne autonomije. To je pokazala i ova konferencija koja, za razliku od lanjske, nije bila posvećena prošlosti i problemima oko preuzimanja

i održavanja manjinskih ustanova, nego je okrenuta budućnosti, kako dalje na tome putu i traženju novih mogućnosti» – zaključila je uz ostalo Erika Németh, voditeljica Glavnog odjela za nacionalne i etničke manjine pri Uredu predsjednika Vlade. Po njezinu mišljenju, i dalje najvažniji cilj ostaje jačanje kulturne autonomije, a za to se traži suradnja i inicijativa manjinskih zajednica. Trebamo jačati veze unutar pojedinih manjina, kao i među raznim manjinama, te s civilnim društvom i udrugama, jer mogućnost je ujedno i velika odgovornost, a to jednako zahtijeva ljudski i financijski izvor, te otvaranje prema drugima – dodala je predsjedateljica. Ona je nadalje istaknula kako se i na terenu, na licu mjesta želi upoznati s radom i problemima manjinskih ustanova.

Na kraju dodajmo kako je opći zaključak bajske susreta da su manjinske ustanove opravdale svoju opstojnost, a vrijeme je da se ide korak dalje, da se mijenjanjem uvjeta traže i nove mogućnosti. U svakom slučaju potrebno je razmotriti postojeće stanje i mogućnosti razvoja za budućnost.

Rekli su nam

Edita Sinjaković, mlada suradnica HZZ-a u Pečuhu, sudjelovala je u radu sekcije za kulturu:

«Bilo je zanimljivo, ali možda je bilo premalo vremena da bi svi iznijeli svoje probleme. U krugu znanstvenih zavoda problemi su većim dijelom isti, svi imamo premalo financijskih sredstava, stoga nemamo dovoljno suradnika koji bi pomogli da ostvarimo svoje zadatke i ciljeve. Upoznala sam se s drugim ustanovama i ljudima, te vjerujem da će mi to biti na korist u budućem radu.»

Joso Šibalin, novoizabrani predsjednik Hrvatske manjinske samouprave Bačko-kiškunske županije, prvoga dana održao je predavanje na plenarnom zasjedanju o problemima županijskih manjinskih samouprava, i o zakonskim nedostacima i o neodgovarajućem financiranju. Kao ravnatelj santovačke škole u održavanju Hrvatske državne samouprave, sudjelovao je u sekciji za odgoj i obrazovanje.

«Mnogi problemi nakon skupnog razmišljanja prošle godine su riješeni. Ove godine pak bilo je novih problema, s jedne strane, oko novih županijskih samouprava, a s druge, budući da su preuzete i nove ustanove, kod nas Hrvata nije bilo novih ustanova. Ali, postavilo se i pitanje ima li financijskih sredstava za preuzimanje novih ustanova. Kako se vidi, za to ne postoje odgovarajuća sredstva. Tražilo se diferencirano podupiranje manjinskih vrtića, da se dodatno podupire dvojezični odgoj, u odnosu na one u kojima se samo neka zanimanja vode na manjinskom jeziku.»

S. B.

Intervju

Dugogodišnji predsjednik Hrvatske državne samouprave u mirovini

Dr. Mijo Karagić u mirovini. Priznajmo, malo čudno pa i neobično zvuči jer njegovo je ime tijesno povezano s najbitnijim političkim događajima i kulturnim životom Hrvata u Mađarskoj od 1990. godine do danas. Sjećam se kada je početkom 70-ih godina kao undanski «školnik» (učitelj) došao u Budimpeštu, u tadašnji Demokratski savez Južnih Slavena (DSJS). Skroman, pa i preskroman, ali brzo se uklopio u naše društvo. (Pisac ovih redaka je tada radio u istom savezu.) Odmah smo vidjeli da mu se od glavnogradskeg života koža ježi i vrti glava, pa je valjda i zbog toga radije putovao po našim naseljima od Koljnofa do Mohača. Prvo, kao referent za nastavu materinskog jezika, a zatim kao zadužen za izdavačku djelatnost. Poput zanesenjaka se zalagao za priznanje mjesnih govora gradišćanskih i zalskih Hrvata koji su tada bili poprilično zapostavljeni. Koncem 1989. i početkom 1990. – istodobno s mnogim političkim zidovima i sramotnom Željeznom zavjesom te raspadom sovjetskog imperija i Jugoslavije – srušili su se i zidovi DSJS-a. Kao kula od karata! Sve ono što silom bijaše spojeno i povezano, preko noći postade ruševina. Mijo Karagić je ostao sam na ostacima toga saveza. Jedni pošli u mirovinu, a drugi na novi zadatak. U tom je trenutku vjerojatno bilo ugodnije, a egzistencijski svakako sigurnije iz udobnoga gledališta gledati što će se dogoditi s tri, poslije Drugoga svjetskog rata političkom manipulacijom spojene južnoslavenske narodnosti. Tijekom 1990. prvo Srbi, a za njima i Slovenci osnovali su svoje saveze, a Hrvati su 2. i 3. studenoga iste godine u Sambotelu sazvali svoj prvi kongres, na kojem je utemeljen Savez Hrvata u Mađarskoj (SHM). Delegati kongresa (170-ak ljudi iz svih krajeva Mađarske) za predsjednika biraju gospodina Đuru Frankovića, a Miju Karagića za glavnog tajnika. Pokušajmo makar skicirano sažeti događaje tih godina.

Razgovor vodio: *Marko Dekić*

Što nam možeš reći o tim napetim povijesnim događajima početkom 90-ih godina?

– Radovali smo se što je do društvenih promjena u Mađarskoj došlo bez puške i krvi. Veselili smo se što su Hrvati u Mađarskoj napokon i formalno-pravno dobili svoj zasluženi status povijesne manjine i bili smo zabrinuti zbog krvavog rata u našoj matičnoj državi Hrvatskoj. Posebno mi je drago bilo što su na poziv Organizacijskog odbora na Sambotelском kongresu 1990. nazočni bili predstavnici svih naših subetničkih skupina. Da, i Bunjevci, s kojima se još i dandanas želi manipulirati ... Sjećam se da je na tom kongresu vladalo euforično raspoloženje, ali je, priznajmo, bilo i dosta nesigurnosti. Npr. jedna je profesorica zabrinuto pitala: «... na kojem ću jeziku od sada predavati u školi?» Dugogodišnji paternalizam, jugoslavenska ideologija, učenje jednog mozaičkog jezika koji nije evidentirao jezične tradicije hrvatskih dijalektalnih sredina, nijekanje hrvatskih i širenje stranih kulturnih tradicija duboko se ukorijenilo, osobito među Hrvatima južne

Mađarske. Prelistajmo samo nekadašnje udžbenike! Nadam se da će jednom znanstvenici i povjesničari progovoriti o uzrocima planskog i lukavog kulturnog odnarođivanja i asimilacije Hrvata u Mađarskoj ... Inače, gradišćanski su Hrvati – to nije bilo slučajno – prije našega prvog kongresa već utemeljili Društvo Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj. Uzorno, na kulturni i demokratski način. Za svoga su predsjednika birali uglednoga koljnofskog učitelja Franju Pajrića.

U Savezu Hrvata u Mađarskoj si glavni tajnik do konca 1994. godine. Ja sam tada bio umirovljeni novinar, i dobro se sjećam da to nisu bile lake godine.

– Teško je snaći se i dati adekvatne odgovore u trenucima temeljitoga preokreta društva. Reflekse samoorganiziranja i profesionalnog politiziranja nismo baš ni imali. Godine nakon Drugoga svjetskog rata, logori na Hortobágyu, ideologija «bratstva i jedinstva», šuti i pomoli se Bogu samo da preživiš ... Sve je to ostavilo duboke tragove i rane u srednjim i starijim naraštajima. Društveni preokret je otvorio prozore, dao zraka i nama. Bilo je to veliko oduševljenje, nadahnuće s mnogo osjećaja i velika želja da što prije složimo svoje redove. Preko noći se organizirati nismo mogli. Ne samo zbog geografskog položaja ovdašnjih Hrvata, jer ne živimo u jednoj kompaktnoj sredini, nego i zbog toga što smo bili opterećeni, vjerojatno i previše svojim mjesnim interesima. Osim toga smo u našoj sebičnosti, romantičarskom raspoloženju i zanosu, u nekim trenucima zaboravili čak i temeljna načela demokracije. To mislim i onda ako su osobni interesi u političkom angažiranju opravdani, ali samo dok se ne pretvore u mržnju prema drugima. Raditi, pisati, politizirati s mržnjom prema drugima, nikada nije slobodno jer rezultati takve politike su poznati: stalna napetost, podijeljenost i nepovjerenje. Osobito je to nepoželjno u manjinskim sredinama gdje je svaki pojedinac važan ...

U tri si ciklusa obnašao dužnost predsjednika HDS-a. Jesi li ikada pomislio da će

«undanski školnik» profesionalno politizirati, da će ikada biti na čelu Hrvata u Mađarskoj?

– U duši sam uvijek ostao učitelj i privržen seoskom životu. Nije bilo lako, ali mi je lijepo bilo 60-ih i početkom 70-ih godina u undanskoj školi. Tadašnji «krojači» učiteljskih sudbina su me jednostavno spakirali za Undu. Otišao sam u svijet o kojem, na žalost, ni čuo nisam. O toj nam vitalnoj hrvatskoj grani profesori u gimnaziji nisu ništa govorili. To je njihov sramotni grijeh. Ništa nismo čuli o bogatim kulturnim tradicijama i jeziku gradišćanskih ili pomurskih Hrvata. Sada već vidimo da je to bila velika manipulacija kulturne ideologije importiranoga jugoslovenstva kojoj možda i nije bilo toliko važno da npr. u Lovri bude ćirilice, već da u Petrovom Selu i Martincima ne bude latinice bez obvezatne ćirilice. Evo ti jedan od glavnih uzroka odnarođivanja i kulturne asimilacije Hrvata u Mađarskoj. Ako uz to još dodaš tadašnje nastavne programe «naših škola» ... Zaposlenje sam kasnije dobio u DSJS-u kao referent. Putujući po Mađarskoj, još više sam se suočio sa svakidašnjim životom našega čovjeka. Najzanimljivije i najpoučnije je bilo čuti ono što se događalo iza političkih paravana, s kojih lijepo retuširane slike nisi smio poskidati, jer bih iza njih našao nešto drugo. Upoznao sam mnoge naše vrle ljude, i sklopio s njima vječno prijateljstvo. Ponajprije njima možemo zahvaliti onu ostavštinu na kojoj smo se 1990., nakon društvene reforme, mogli organizirati kao samostalna hrvatska zajednica u ovoj državi. Njihova imena ne želim sada spominjati jer se bojim da ću nekoga i nehotice izostaviti. Hvala Bogu, ima još živih među njima. Svi su oni zaslužni. Ovi bi istaknuti učitelji, novinari, kulturni djelatnici, književnici, znanstvenici, svećenici i sportaši morali dobiti svoje zasluženo mjesto u jednoj velikoj antologiji Hrvata u Mađarskoj.

Na početku smo se dogovorili da će ovo biti malo intimniji razgovor u kojem se neće spominjati ni rezultati ni propusti tvoga rada i službe. Više me zanimaš ti kao čovjek od krvi i mesa. Kako si npr. doživio društvene poli-

tičke promjene? Jesi li zadovoljan? Što ti je mišljenje o obitelji?

– Prigodom naglašavanja važnosti ustanova u našem životu, nije slobodno zaboraviti ni presudnu ulogu HRVATSKIH OBITELJI. Nedavno sam imao oštru diskusiju o tome s dvojicom mladih intelektualaca. Oni su sav svoj jad i kritiku svalili na vrtiće i škole, jer djeca ne znaju hrvatski pitati kilogram kruha u dućanu. A roditelji? Njih oslobađamo odgovornosti? Rekao bih da je odgovornost u svezi s tim zajednička. Mi, stariji, dobro znamo kako je bilo 50-ih godina. Tada su mnogo puta nepismeni ili polupismeni ljudi odlučivali o ljudskim sudbinama. Oni su bili jedina pravda i moć. Na žalost, među ovima je bilo i «naših» koji su nevine i poštene ljude proglašavali neprijateljima društva i pomogli njihovu odmazdu. Dok su to s užtkom radili i grijali se pokraj ognja tadašnje vlasti, očistili su mnoge tavane i salaše ... Strah se uvukao i u najbjeđnije krovinjare. Ove uspomenne i slike iz djetinjstva će me pratiti dok sam živ. Bog na jednoj strani, ova golema nepravda na drugoj, a ti, kao manijak tražiš istinu i pomoć tamo gdje je nema i nikada je nije ni bilo. Današnji političari često jednostavno pregaze preko ljudskih sudbina, ali istodobno mislim da jedan manjinski političar, ili nazovimo ga samo čelnikom neke udruge, osim profesionalnog odnosa prema svojoj službi i svakodnevnim zadaćama, mora imati u sebi i veliku dozu humanizma i ljubavi prema ljudima. Više puta su me kritizirali što nisam bio odlučniji prema nekim našim zastupnicima, što ih nisam sankcionirao i što sam im lako praštao. Znam, neki su zbog svoje lijenosti, hohštaperstva zaslužili neki drugi tretman, ali moramo priznati i to da njihov status nije profesionalan. Samo ne znam zašto se takvi ljudi primaju npr. zastupništva kada i sami znaju da ne znaju, ne mogu i nemaju vremena obavljati tu službu. Treba cijeniti i onoga najskromnijeg tamburaša i pjevača, osobito ako nesebično podučava i druge, treba iskreno čestitati organizatorima kulturnog života, pogotovo u trenucima kada se svatko bori za egzistenciju svoje obitelji, jer život u početnoj fazi tržišnog gospodarstva nemilosrdan je, nema mnogo razumijevanja prema malom čovjeku. Dopusti mi jedan primjer iz našega života. Racki Hrvati u Dušniku, Baćinu i Kalači u starom poretku bili su marginalizirani, zapostavljeni. Slično gradišćanskim i pomurskim Hrvatima. Neki su im se čak i rugali zbog njihova arhaičnog jezika. Normalno da su bili povučeni, jer nisu trebali južnoslavenskoj zajednici. A nakon 1990. godine? Pogledaj rezultate popisa pučanstva i broj registriranih na lanjskim manjinskim izborima. Netko je učinio svoje, netko je za to sigurno zaslužan. O tim bi ljudima isto tako trebalo pisati i govoriti kao i o onima koji mnogo puta prodaju svoje ideje o nekim velikim hrvatskim središtima te istaknutim i zaslužnim sredinama i osobama... Na društvene promjene i

izazove, ako želimo imati pozitivnu viziju svoje budućnosti, moramo reagirati brzo i složno. To moraju učiniti i političari i zastupnici, i profesori, i novinari i folklorasi. Uspjehe pak možemo postići samo u slozi i međusobnom poštivanju. Zbog stalnog naglašavanja važnosti međusobne komunikacije i političkog jedinstva Hrvata u Mađarskoj vjerojatno sam bio i dosadan. Ali pitam, možemo li bez toga graditi kulturnu autonomiju i suvremeni školski sustav koji evidentira današnje okolnosti: npr. broj djece u školama u kojima se predaje i hrvatski? U Mađarskoj sa 40 tisuća ljudi više umre godišnje nego što se rodi ... Kako se taj tragični i ugrožavajući natalitet odražava u životu jedne narodnosti? Što će biti s nama ako ta tendencija ostane još 10-20 godina? Što će biti s našim školama s desetak učenika? Možda bi nas privremeno spasili regionalni školski centri u Santovu, Petrovom Selu, Martincima, Koljnofu i Serdahelu? Kako ćemo komunicirati s političkom elitom u Republici Mađarskoj i Republici Hrvatskoj? Kako usporiti asimilaciju? A naša kolektivna strategija prema izazovima Europske unije? Pitanja puno, jako puno! S našim reagiranjem na ova pitanja nisam bio uvijek zadovoljan. Morali bismo biti aktivniji i bolje ujediniti umne nam potencijale.

Što misliš hoćemo li opstati kao Hrvati i dokle? Kako si mogao sačuvati mirnoću u težim situacijama i čestim verbalnim duelima? Jesi li imao protivnike tijekom rada? Politička angažiranost?

Unatoč mnogim poteškoćama ja sam optimist. Bit će nas još dugo. Pogledaj samo koliko mladih ima na raznim zabavama. Na poticaj HDS-a pokrenuli smo dvojezičnu nastavu u Petrovom Selu, Martincima, Koljnofu i dječjem vrtiću u Serdahelu. Imamo tri jaka školska središta u Budimpešti, Pečuhu i Santovu. Stabilizira nam se institucionalno zaleđe. Utemeljili smo dva poduzeća, jedno u Mađarskoj, drugo u Hrvatskoj ... Samo mladima moramo pristupiti možda na jedan posve drugi način nego što smo činili do sada. Naime, prije nekoliko godina smo inzistirali na organiziranju Saveza hrvatske mladeži. Do utemeljenja je došlo, ali taj Savez nije bio dugotrajan i zbog neodgovornosti čelnika mladih završio je na sudu. Siguran sam da bi se udruge mladih mogle organizirati u našim gimnazijama, na katedrama, a neki novi savez bi ih mogao ujediniti pod jednim političkim kišobranom. Bude li nam nastava hrvatskoga jezika učinkovitija, prorade li nam udruge poput Društva hrvatskih književnika, Društva prosvjetnih djelatnika, Društva hrvatskih novinara, Kluba hrvatskih poduzetnika koje smo organizirali tijekom 15 godina, uspijemo li obnoviti vjerski život i organizirati izdavačku djelatnost, snađemo li se u vrtlozima i izazovima globalizirane Europe, dobijemo li još konkretniju moralnu, političku i financijsku potporu od matične nam države, onda glede naše bu-

dućnosti možemo biti optimisti. Ali, najbitniji zalag budućnosti Hrvata u Mađarskoj, kao i svake druge autohtone zajednice, jest političko jedinstvo te aktivnost, kreativnost i zdrava međusobna komunikacija hrvatske inteligencije. To ne znači da se stalno moramo grliti, ljubiti i skakati od radosti kada se sretnemo, ali ako je riječ npr. o izgradnji kulturne autonomije ili o regionalnoj i prekograničnoj suradnji, onda moramo naći zajednički jezik. Najopasniji su oni koji su na jeziku hrabri i govornici znaju, ali uvijek mlate praznu slamu ili se pozivaju na nedostatak financijskih sredstava. Pitaš za političku angažiranost. Danas se jedan manjinac, kao pripadnik svoje zajednice, teško može probiti do političkog vrha. U starom su poretku partija i narodni front narodnosne vođe kao ukrasno perce stavili na njihovu «krljaču», a danas neki npr. do parlamentarnog zastupništva mogu doći samo potporom političkih stranaka. Ni ono, a ni ovo nije korektno.

Za ovih 15 godina sam od vrlo odgovornih mađarskih političara čuo: «Vama nisu potrebni profesionalni političari!» ili «Kako je lijepo i dirljivo bilo vidjeti u djetinjstvu kako su stare Švabice na peštanske tržnice na glavi nosile čupove pune pekmeza od šljiva». A kada je Parlament 1993. gotovo jednoglasno prihvatio manjinski zakon, šef zastupničkog doma jedne političke stranke je na primjedbu novinara: «Sada će manjine u Mađarskoj imati svoje zastupnike u Parlamentu» iz rukava istresavši rekao: «Ne! Ne! Ni govora! Još trinaest manjinskih zastupnika? To je nemoguće!» A prije nekoliko sati je i sam dao zeleno svjetlo. S Nijemcima i Slovancima smo 2001. skupa utemeljili jednu političku stranku, ali manjinski zastupnici ni tako nisu došli do parlamentarnih mandata.

Što ćeš raditi u mirovini, i što preporučuješ svojim nasljednicima?

– Kako ću živjeti u mirovini, još ne znam. Ako ćeš mi dopustiti, ja bih i ovim putem zahvalio svima na povjerenju, osobito onima koji su mi pomogli, koji su mislili na mene i u najtežim životnim situacijama jer, na žalost, bilo je i takvih. Zahvaljujem zastupnicima Skupštine HDS-a, suradnicima i Uredu prije svega svome zamjeniku Stipanu Karagiću koji je Ured HDS-a vodio korektno i profesionalno. Čast mi je bila pregovarati s državnici, premijerima, ministrima i veleposlancima, akademikima i kardinalima od kojih sam također dobio mnogo pomoći. Ali ni u ovom trenutku ne mogu zaboraviti na strpljivost i razumjevanje svoje supruge i djece, na brižnu i nježnu ruku svoje matere, na očeve savjete, na garsko djetinjstvo i undansku školu, na dobre prijatelje koji, na žalost, nisu među nama pa i na one s kojima i danas satima znamo govoriti i pričati ne samo o prošlosti ... Nikada nisam volio mudrovati i drugom soliti pamet, stoga ni svojim nasljednicima ne želim ništa poručiti jer oni će i tako raditi po svome. I to je tako prirodno ...

Festival Matica hrvatskih

U Osijeku je 19. i 20. travnja održan prvi Festival ogranaka Matice hrvatske kojem su sudjelovale matice iz Osijeka, Pečuha, Tuzle i Subotice. Bila su to dva dana druženja oko hrvatske riječi i identiteta, oko pozitivne energije koju isijava Matica hrvatska Osijek na čelu sa svojom predsjednicom Helenom Sablić Tomić i tajnikom Josipom Cveničem. Našli su partnere za svoj projekt povezivanja matica izvan domovine s maticom, ostvarili su zamisao koja se u otvorenom Osijeku i njezinim matičarima i u glavama bivših predsjednika Vrbošića i Marjanovića javila već prije petnaestak godina. Prekoračila se granica i došlo se na Dravu, došlo se iz Pečuha, Tuzle i Subotice. Pečuško izaslanstvo, na čelu s predsjednicom Matice hrvatske Pečuh Milicom Klaić Taradijom i tajnikom Tomom Fürijem, predstavljali su oni koji su svojom nazočnosti pripomogli predstavljajući ne samo Matice hrvatske Pečuh nego i cijele hrvatske zajednice u Mađarskoj i njezinih postignuća na polju njegovanja hrvatske riječi. Jer hrvatska riječ i knjiga je ono što je pokrenulo, snažilo i držalo Maticu hrvatsku kroz njezinu povijest do današnjih dana, pozdravljajući skup, kazao je i dopredsjednik Matice hrvatske Stjepan Sučić. On je pozdravio nazočne riječima i porukom kako je narod kulturno samo onda ako je sav prožet kulturom, nije dovoljno da ima samo svoju elitu. Na tom putu je bila, djelovala i djeluje Matica kroz svoju središnjicu i mnogobrojne ogranke u zemlji i izvan Hrvatske. Potrebna je briga za cjelovitost hrvatskoga duhovnoga prostora, zato je i ovaj festival pokrenut kako bi učinio Maticu živom i odgovornom, naglasio je Sučić. Festival pokazuje kako Matica okuplja oko sebe i kako djeluje, kako se ne boji budućnosti, a dokaz su tome sjajne vibracije osječkih matičara i njihovih prijatelja. Pozdravljajući nazočne na svečanom otva-

ranju Festivala, predsjednica osječkog Ogranaka Matice hrvatske Helena Sablić Tomić zahvalila je na potpori Grada Osijeka, u čije je ime Mirjana Smoje i svečano otvorila Festival, kako reče, hrvatske riječi, i napisane i izgovorene. Osijek je prepoznao značenje ove manifestacije i sponzorirao je većim dijelom.

Časopisi tradicija stara koliko i Matica

Knjiga kao znak postojanja, jezika i identiteta, časopisi kao žarišta duha i polazišta za djela trajne vrijednosti. Znaju to matičari, stoga su u sklopu Festivala predstavljena i četiri književna časopisa: Književna revija, izdanje osječkog ogranaka Matice hrvatske, Klasje naših ravni, časopis za književnost, umjetnost i znanost, izdanje Matice hrvatske Subotica i NIU Hrvatska riječ, Gradovrh, časopis za književno-jezična, društvena i prirodnoznanstvena pitanja u izdanju Matice hrvatske Tuzla, te Pogledi, časopis za kulturu i društvena pitanja Hrvata u Mađarskoj čiji su osnivači Hrvatska državna samouprava i Savez Hrvata u Mađarskoj, izdavač Croatica Kht., a uredništvo se okupilo oko Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj.

O časopisu Pogledi nazočnima je govorio jedan od njegovih urednika, uz Dinka Šokčevića, Stjepan Blažetin. On je istaknuo važnost časopisa u književnom životu zajednica, osvrnuo se na povijest izlaženja časopisa na hrvatskom jeziku u Mađarskoj te na današnje stanje i na Pogleda, aktualni časopis Hrvata u Mađarskoj. Naglasio je kako je to časopis na hrvatskom jeziku u Mađarskoj, a objavit će časopis za književnost i društvena pitanja na hrvatskom jeziku u Mađarskoj prava je pustolovina za koju je prije svega nužan stalan izvor sredstava.

Pogledi su okrenuti hrvatskoj situaciji u Mađarskoj, pokušavaju izgraditi odnos sa svim Hrvatima u susjednim zemljama te nastoje posredovati između mađarske i hrvatske kulture. Za sada Stjepan Blažetin predviđa dva broja godišnje, jer hrvatska produkcija u Mađarskoj nije velika da se može napraviti takav izbor kojim bi se sačuvala razina kojom se može bilo gdje pokazati, naglasio je Stjepan Blažetin.

Kako je istaknuo urednik Književne revije Josip Cveniç, ono što je Maticu održalo jest pisana riječ i njezina jaka izdavačka djelatnost. Svaka je kuća imala Matičinu knjigu. Šezdesetih godina 20. stoljeća osnivaju se mnogobrojni Matičini ogranaci koji i utemeljuju svoje časopise oko kojih se okuplja intelektualna i kulturna snaga koja ima što reći. Nije to ništa drugačije bilo ni s poviješću i sadašnjošću časopisa Klasje naših ravni, naglasio je njegov urednik Milovan Miković, a Marica Petrović, urednica Gradovrha, zadržala se na pitanju i same časopisne tribine: jesu li časopisi tradicija ili nužnost? U Tuzli on je nužnost i potreba, zaključila je ona. Okuplja oko sebe skupinu mladih intelektualaca i nešto starije naraštaje. Sam časopis zreo je i promišljen pokušaj realizacije narečene nužnosti. U Hotelu Osijek priređena je i izložba izdanja ogranaka Matice hrvatskih iz Tuzle, Subotice i Osijeka. Pečuh je u Osijek donio niz izdanja Neprofitnog poduzeća za informativnu i izdavačku djelatnost Croatica Kht., te niz izdanja Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj.

U dopodnevnom satima prikazan je i dokumentarni film subotičkoga pjesnika Milivoja Prčića „Pivaj, Bačko, veselo”, te otvoreno je progovoreno uz pomoć Salona Matice hrvatske Zagreb, voditelja Marinka Miškovića i njegovih gostiju Milana Bešlića,

Trenutak za pjesmu

Drago Ivanišević

To što sam

To što sam od vas okrenuo svoje lice
mili moji
nije moja volja bila
neka se nevidljiva ruka sa mnom
našalila
i ja ne gledam više u vas već u neki
zid
siv i visok je taj zid i na njemu
iščezavaju sve slike što sam ih u
očima nosio
zalud vičem ni vlastito me uho ne
čuje
i tako u sebi glasan ja ću za vas posve
utihnuti
i umjesto mog srca kucat će moj sat

Kristijana Lewisa i Krešimira Šimića o tome o čemu govorimo kada govorimo o kulturnom i/ili književnom identitetu. Književni je program nastavljen u Klubu knjižare Nova.

Hrvati u očima Mađara, Mađari u očima Hrvata

Prvog dana Festivala ogranaka Matice hrvatske u Knjižari „Nova” predstavljena je knjiga dr. Dinka Šokčevića „Hrvati u očima Mađara, Mađari u očima Hrvata”, kako se u pogledu preko Drave mijenjala slika drugoga. Knjiga je ugledala svjetlo dana 2006. godine u izdanju Naklade „Pavičić” iz Zagreba, i već je, po riječima autora rasprodana. Ima li ljepše sudbine za knjigu, autora i izdavača? Osječku promociju Šokčevićeve knjige vodio je dr. Stanislav Marjanović, dobar poznavatelj hrvatsko-mađarskih književnih, povijesnih i inih dodira. Marjanović je naglasio kako je ovo dragocjena i potrebna knjiga koja obrađuje mađarsko-hrvatske odnose u razdoblju od 1790. godine do raspada Austro-Ugarske, a nastoji, koliko je to moguće, objektivno prikazati i jednu i drugu stranu. Ukazao je na niz ličnosti kojih se dotakao i na koje je ukazao Šokčević u svojoj knjizi, a o kojima hrvatska javnost malo zna. Knjiga je rađena na paralelizmima i poredbama, kazao je Marjanović, te ruši ustaljene stereotipe koji su godinama bili nazočni i u hrvatskoj i mađarskoj javnosti. Ona je dobra podloga za daljnji rad dr. Šokčevića, koji je već u tijeku. Ukazuje svojom obradom tema na potrebu dijaloga i zbližavanja te upoznavanja međusobne mađarsko-hrvatske povijesti. U svakom slučaju tradicija je obrađena i obuhvaćena individualnom nadarenošću Dinka Šokčevića, a proizvod je ova vrijedna knjiga, zaključio je Stanislav Marjanović.

Ostali programi

U Club-galeriji Magis otvorena izložba naziva Izložba fotografija gradova na kojoj se predstavio i Pečuh kroz fotografsku građu. Bogati program nastavljen je uvečer predstavljanjem etnološke zbirke Kućar, čija je autorica Maja Duka. Drugoga dana Festivala predstavio se Subotički književni krug, a u 11 sati bio je upriličen razgovor s Julijanom Matanović na temu Književni mostovi. Program je završio u Dječjem kazalištu Branka Mihaljevića, nastupom tuzlanskog Teatra Kabare monodramom “La linea” Tarika Markovića. Kao završnica dvodnevnog Festivala ogranaka Matice hrvatskih organiziran je izlet u Kopački rit za sve sudionike.

B. P. B.

Orkestar Orašje

Vrlo aktivni Orkestar Orašje jedva da se oporavio od početka kalendarske godine s mnogo balova, prela. U postu se nije sviralo, poslije posta planiraju se novi glazbeni doživljaji. Tako „Orašje“ već govori o CD ploči, a ako Bog da i sreća junačka, kaže voditelj Ladislav Kovačević, onda će možda već ove godine izdati svoj drugi CD. Planira se prikupljanje i obrada starih pjesama šokačkih Hrvata. Takvih starih pjesama i njihovih notnih zapisa veoma je malo i jedva ih znaju svirati naši sastavi. Nije to lagan posao koji je pred nama, ali vjerujem da ćemo uspješno privesti kraju taj svoj plan, veli Ladislav.

MOHAČ – Kako nas je obavijestila predsjednica Marija Nemet Barac, Hrvatska samouprava grada Mohača 29. ožujka prisjetila se „mohačkoga slavuja“ Anke Kršić (1921. – 1997.), položivši vijenac na njezin grob povodom 10. obljetnice smrti.

MOHAČ – Kako je obavijestio sudionike mohačkog susreta hrvatskih samouprava gradonačelnik József Szekó, gradska samouprava godišnje sa 760 tisuća forinti podupire rad manjinskih samouprava, među njima i Hrvatsku manjinsku samoupravu. Prema gradonačelnikovim riječima, na sjednici Gradskog vijeća održanoj 30. ožujka šokačkoj čitaonici dodijeljena je potpora od 700 tisuća forinti, s obzirom na planove šokačke udruge da se izgrade nove i obnove postojeće klupske prostorije.

KEČKEMET – Hrvatska manjinska samouprava grada Kečkemeta u subotu, 19. svibnja, priređuje Hrvatsku kulturnu večer koja će se za pozvane goste i uzvanike upriличiti u Čardi «Csepegi» s početkom u 18 i 30 sati. Bit će to prva veća priredba hrvatske samouprave koja je prvi put utemeljena lani u listopadu. Kako nam reče predsjednik samouprave *Stipan Šibalin*, program počinje predstavljanjem narodnih nošnji bačkih Hrvata: rackih iz Dušnoka, bunjevačkih iz Gare i šokačkih iz Santova. U programu nastupaju: Omladinska bunjevačka plesna skupina (Gara), solistica Suzana Konkoly (Aljmaš), Zoran Barić na harmonici (Santovo), Plesna skupina Hrvatske osnovne škole (Santovo) i Tamburaški sastav Bačka (Gara). Nakon programa druženje sudionika nastavlja se zajedničkom večerom i plesnom zabavom u pratnji TS «Bačka».

Pavao Nickl: „Naš najveći cilj je da hrvatska rič ostane u Prisiki!“

Prisika nek od lani ima samostalnu hrvatsku manjinsku samoupravu, na čelu s Pavlom Nicklom. Ovo tijelo, u suradnji mjesnih folklorošev, je jur u februaru dokazalo da je sposobno i na velike zadaće. Naime, po dugi ljeti u organiziranju sambotelskoga Hrvatskoga bala zopet su bili na redu Prisičani. Da sve bude štimalo, i da se već od jezero ljudi dobro špera na toj fešti, zato su marljivo djelali skupa jur prlje nekoliko misec kotrigi Zviranjka, a i zastupnici manjinskoga tijela. – *Dost teško smo sve uredili, ali morem reći, sve je bilo u redu. Došli su nam dragi gosti iz Šiljakovine, nastupio je prvi put naš pjevački zbor, pod peljanjem Mirka Berlakovića, a na ovo smo osebujno gizdavi. Kristale i Pinkicu smo pozvali, naš je cilj bio da se svi dobro čutu. Mislim da smo to uspjeli* – je rekao u uvodu našega razgovora predsjednik Hrvatske manjinske samouprave, glavni organizator bala Pavao Nickl ki je ujedno i predsjednik Kulturno-umjetničkoga društva Zviranjak. Ansambl je onput i najnovije, sasvim mladje tančoše dopeljao na pozornicu. Kako smo doznali, med jačkari je sad 28 članov, med kimi su istovrimeno neki i tančoši, a s muzikanti skupa 35 kotrigov broju u odrašćenoj folklornoj grupi. Mladji naraščaj na folklornom polju takaj ima jako lipe uspjehe. Uz predsjednikove riči, ljudi imaju želju da jačkarni zbor i dalje djeluje jer njegova slavna prošlost na to obavezuje i člane. Vekši je problem vladanje hrvatskim jezikom. – *Naš najveći cilj je da hrvatska rič ostane u Prisiki! Ali da zopet dojde najzad u naše selo, aš turobno je da mladja generacija sve razumi, ali kad se pominati mora, onda to već teško ide. To kanimo da čim već govorimo i med sobom po hrvatski, ako jur jednoč imamo jačkarov, imamo plesačko*

Hrvatska manjinska samouprava u Prisiki: Ferenc Grüll, Ferenc Sabar, Mikloš Kelemen, Pavao Nickl, Janoš Pušker

društvo, imamo i tamburaše, mi se ufamo da ćemo si skupa još bolje naučiti jezik.

Iako je u mjesnoj čuvarnici osiguran hrvatski odgoj, prisička dica jur zdavno ne pohađaju židansku školu, nego masovno idu u Kiseg. No, med njimi je i takovih ki su pak gost-školari gradske hrvatske grupe. U obdržavanju jezika moru pomoći i gostovanja kod partnerskih društav u Voloderu ter Šiljakovini. Pozitivne uticaje je spomenuo i Dražen Lučan, predsjednik folklor-noga ansambla iz Šiljakovine, prilikom nedavnoga boravka u Prisiki ter Sambotelu. – *Na državnoj smotri u Velikoj Gorici smo se spoznali s Prisičani, odonda dura naša krasna suradnja. Izvršno se čutimo ovde u Gradišću, tako kažu i oni kad su pri nas. Velik dio običaja imaju i oni ke i mi njejugemo u Hrvatskoj. A kad smo skupa, oni su prisiljeni na komunikaciju s nami. Primijetili smo kroz ljet da oni ljudi ki prvo ljetu nisu s nami mogli razgovarati na hrvatskom jeziku, u zadnje vrime čim već se trudu da se sporazumimo po hrvatski. S tim to bi htio reći da je to jedan od naših uspjehov koji smo postigli u toj suradnji!*

-Tiho-

Prisički folkloroš „Zviranjka“

Kolo slavuj – kolo mije

KUD „Kolo slavuj” gostovao u južnoj Mađarskoj

KUD gradišćanskih Hrvata iz Beča „Kolo slavuj” od 13. do 15. travnja na turneji po južnoj Mađarskoj cjelovečernjim kulturnim programom gostovao je u Pečuhu, Mohaču i Gari. Prvog dana upriličen je nastup u HOŠIGU «Miroslav Krleža» u Pečuhu, drugoga dana pak u Omladinskom središtu u Mohaču. Završnog dana s velikim uspjehom predstavio se u bačvanskoj Gari u organizaciji mjesne Hrvatske manjinske samouprave, a dom kulture bio je ispunjen publikom. Došli su i gosti iz obližnjih hrvatskih naselja Baje, Kačmara, Santova, Kalače i drugih, a svojom nazočnosti program je uveličala i Vesna Njikoš Pečkaj, konzul gerant generalnoga konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu. Članove gostujućega društva i okupljene srdačnim je riječima pozdravio predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj Joso Ostrogonac.

Predsjednica društva *Gabrijela Novak Karal* uz ostalo nam reče kako je ovo bila jedna od značajnijih turneja ansambla koji je prije šest godina bio na Festivalu u Pečuhu, ali je ovo bila prva turneja u Baranji i Bačkoj u okviru koje su se predstavili jednim cjelovitim gradišćanskohrvatskim programom.

KUD «Kolo slavuj» uglavnom njeguje izvorni folklor gradišćanskih Hrvata, ali i hrvatski folklor uopće. Posebno su im poznate koreografije HATI, mjesto blizu Nežiderskoga jezera na sjeveru Gradišća, POLJANCI okolica Eisenstadta, središta Željeznog, DOLINCI u srednjem Gradišću, STINJAKI iz kojih je južnogradišćansko kolo nešto posebno. Imaju dvije koreografije koje obrađuju pirove gradišćanskih Hrvata iz srednjega Gradišća. Jednom koreografijom postavili su spomenik moravskim Hrvatima, najsjevernijoj grani, koja se ističe posebnošću, izvornom nošnjom, pjesmom, plesovima i običajima. Kako nam reče predsjednica Društva, još 1972. na njihovu zamolbu pokojni Ivan Ivančan 1972. godine obišao je

naselja u Gradišću i sazdao šest, odnosno sedam koreografija, jednu za neko drugo društvo. Riječ je o koreografiranom folkloru, ali radi toga da se sakupi izvorno narodno blago, folklor, pjesme, plesovi, koraci, da se spase i očuvaju predstavljanjem na pozornici.

Gabrijela Novak Karal radi u Hrvatskome kulturnom centru u Beču, a kako reče, to joj je zanimanje i hobi, jedno od drugog se ne može odijeliti. U Beču je rođena, tamo živi i danas, a od malih nogu živi s tim i u tome.

Nije skrivala svoje lijepe dojmove o gostovanju u Mađarskoj, napose u Gari gdje nam je ukratko predstavila KUD gradišćanskih Hrvata «Kolo slavuj».

«Publika je bila prekrasna, jako smo srdačno primljeni. Za jedan amaterski ansambl to je ono najvažnije, jer ako se osjeća veselje i uživanje publike, može se dati i pokazati još više. Naš ansambl «Kolo slavuj» osnovan je 1971. godine kada se ujedinilo studentsko folklorno društvo «Kolo», koje je djelovalo u Beču, i TS «Slavuj» iz Velikog Borištofa. Od samih početaka sjedište Društva je u Beču. Studenti koji su bili u tome gradu, iz raznih krajeva Gradišća, iz gradišćanskih sela, tu su se okupili i jednom tjedno održavali probe. Kroz ovih 35 godina KUD je izrastao u nadregionalni ansambl, a sada njegovi članovi više nisu samo studenti, jer dosta ih je ostalo u Društvu koji su već desetljećima aktivni. Danas imamo članove iz svih krajeva, sva ona dijaspora koja je podijeljena na tri države. Imamo članove iz Austrije, Mađarske i Slovačke, pa i iz Hrvatske. Nekoliko njih tjedan za tjednom dolaze nam na probe u Beč. Imamo 60 članova, a kroz Društvo je od njegova početka prošlo 250-ak članova. Dosta je mladih zahvaljujući dobrom ozračju u Društvu. Tako smo se uspjeli ne samo održati već i proširiti.»

Tekst i slike: *S. Balatinac*

PEČUH – U organizaciji Hrvatskoga kluba Augusta Šenoae, u tome klubu u travnju počeo je Klub hrvatskoga filma. Svakoga utorka s početkom u 18 sati posjetitelji Kluba čekaju zanimljivi hrvatski filmovi. Prvi na repertoaru bio je film Branka Ivande „Konjanik”, 24. travnja posjetitelji su imali priliku pogledati film Veljka Bulajića „Donator.

PEČUH – Veze između Hrvatskoga kazališta Pečuh i Kazališta iz Tuzle dugogodišnje su i plodne. Stalne su razmjenjene predstava i međusobna gostovanja te susreti. U sklopu te suradnje u pečuškome Hrvatskom kazalištu 24. travnja gostovala je glumačka ekipa Narodnog pozorišta iz Tuzle s predstavom nastalom na tekst Fadila Hadžića „Državni lopov”.

www.pitomi.hr

Pitomi radio – Pitomača dostupan je na navedenoj internetskoj adresi. Taj se radio čuje i u južnim krajevima Mađarske u kojima žive Hrvati, a kako naglašava njegovo čelnništvo, cilj im je u svojim emisijama imati što više priloga koji se dotiču upravo života Hrvata u Mađarskoj na crti od Baje pa sve do austrijske granice. Tako se na valovima Radija Pitomače svake srijede s početkom u 16 sati i 15 minuta može slušati i emisija na mađarskom jeziku. Na valnoj dužini 93,5 MHz slušajte Pitomi radio s mnogo hrvatske glazbe i zanimljivih sadržaja. Pitomi Radio prva je podravska radijska postaja, i prva radijska postaja s područja Virovitičko-podravske županije koja je započela s emitiranjem „live streaming”, i to od sredine ožujka ove godine. Nudi besplatno slušanje programa u realnom vremenu korisnicima interneta. Treba posjetiti internetsku stranicu Radija Pitomače na adresi www.pitomi.hr te kliknuti na logo Pitomoga radija. Nakon toga će se na vašem računalo pojaviti program za reprodukciju audiozapisa koji će vam omogućiti da preko slušalica ili zvučnika možete uživati u „live streamingu” Pitomoga radija.

KANIŽA – Dana 12. travnja održan je sastanak „Task Force”, radne skupine za pripremu Operativnoga programa za prekograničnu suradnju mađarskih i hrvatskih županija za razdoblje od 2007. do 2013. godine, u okviru pristupnoga programa IPA. Prikazana je promjena programskoga dokumenta Operativnoga programa od zadnjega sastanka, odobrena je strategija Operativnoga programa, a predstavljeni su i sistematski i programski indikatori po kojima će se pratiti uspješnost provedbe Operativnoga programa.

VANCAGA – Općeprosvjetno središte na Vancagi u Baji priredilo je tradicionalno MARKOVO, koje se održalo u subotu, 28. travnja.

Kako nas je obavijestio ravnatelj Joso Ostrogonac, program je počeo u 14 sati svetom misom na hrvatskom jeziku i posvećenjem/blagoslovom žita u župnoj crkvi. Misuje pjevao Crkveni pjevački zbor iz Dušnoka u pratnji TS «Bačka» iz Gare pod vodstvom Stipana Krekića. U 15 sati svečanost se nastavila prigodnim kulturnim programom na otvorenom, na Trgu svetoga Stjepana ispred škole. Sudjelovali su polaznici vančaškog vrtića i Folklorna skupina vančaške škole, Folklorni ansambl «Bunjevačka zlatna grana» iz Baje, Orkestar «Čabar» iz Baje, TS «Orašje» iz Vršende, KUD «Zora» iz Mohača. Poslije programa, već po tradiciji, otvarila se bačva vina, a zatim je slijedila pučka veselica.

SANTOVO – Prije četiri godine, na poticaj tadašnjega santovačkog načelnika pokrenuta je manifestacija koja se nastavila i ove godine u organizaciji nekolicine mještana. Naime, u subotu, 29. travnja, u Santovu se priredila Izložba i sajam cvijeća te obrtništva. Tijekom dana priredila se izložba cvijeća, prikaz cvjećara, radovi drvorezbara, košarača, svjećara i drugih obrtnika. Među ostalim popratnim programima bila je postavljena fotoizložba, slike iz života naselja, prikaz automobila.

VANCAGA – U petak, 27. travnja, u organizaciji Općeprosvjetnoga središta na Vancagi u Baji je priređeno već tradicionalno natjecanje iz poznavanja hrvatskoga jezika. Kao i svake godine, osim iz Baje, na ovo se natjecanje došli su i hrvatski učenici iz okolnih naselja, onih škola u kojima se odvija predmetna nastava hrvatskoga jezika.

PEČUH – U predvorju Hrvatskoga vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkoga doma Miroslava Krležu 23. travnja Udruga «Đulini cukrli» iz Ogulina prikazala je uprizorenu bajku Ivane Brlić Mažuranić «Jagor». Ova produkcija Udruge «Đulini cukrli» i Ogulinskoga festivala bajki nastala je u režiji Kristijana Ugrine, a gostovanje je ostvareno uz pomoć pečuškoga Hrvatskoga kazališta. Za uspjeh predstave zaslužna je glumačka družina u sastavu: David Gračanin, Marija Miroslavljević, Ena Salopek, Sara Božičević, Katarina Mišić i Izabela Vučić.

Jezično naticanje u Bizonji

Petrovo Selo, Koljnof i Gornji Četar još vik najjači

Naticatelji iz pet gradišćanskih škol s kotrigi žirija

Ljetos su skupastali najbolji učenici hrvatskoga jezika iz pet škol u sjevernogradišćanskom naselju da bi mirili svoje znanje pred stručnom komisijom. Domaći pedagogi su s obilnim stolom zanimljivim djelaonicama, a dica s kratkim kulturnim programom dočekala naticatelje. Najprlje je Elza Hidaši, direktorica bizonjske osnovne škole, pozdravila nazočne i zaželjila im sadržajni dan i uspješno naticanje, potom pak je Edita Horvat-Pauković, savjetnica za hrvatski jezik, predala korisne tanače u svezi s „hrvatskim nastupom“. Novosti su bile na ovoljetošnjem naticanju da prvi put su sudionici svoje jezično znanje predstavili samo usmeno (u prođući ljeti su morali ispuniti i listiće s pismenim zadacima), i to tako da su izvlikli jednu određenu temu, odgovorili su i na, od žirija postavljena, pitanja, ter slobodno govorili o jednom kipicu. Suprot tih novitetov i sami pedagogi su uvjereni da bi bilo jur potrebno ovo naticanje u cjelini obnoviti i postaviti ga na neke druge osnove. Ovpit su bili školarci ocijenjeni ne po kategorija, nego po starosti. Od 3. do 8. razreda kih dvajset školarov je sudjelovalo pri ovom tradicionalnom naticanju, a žiri se je (u sastavu Mirka Berlakovića, bivšega direktora borištofske Glavne škole, Matije Šmatovića, predsjednika mjesne Hrvatske manjinske samouprave, ter Edite Horvat-Pauković) odlučio za sljedeće pobjednike. U 3. razredu su se ganuli samo dvama na naticanju, no u ovom razredu nisu

podiljene nagrade. U 4. razredu Petroviščanka Ana Haklić je završila naticanje na trećem mjestu, drugi je nastao Robert Garger takaj iz Petrovoga Sela, a prva je bila Koljnofka Silvana Pajrić. U 5. razredu Patricija Grundtner je bila treća najbolja školarica u jeziku, na drugom mjestu se je našla Rita Fabšić iz Bizonje, a pobjednica je bila Klauđija Škrapić iz Petrovoga Sela. U 6. razredu Aronu Verhašu iz Narde (gornjočetarska osnovna škola) je ovo ljetos znanje bilo dost samo za treće mjesto, dokle je Šarolta Varga iz Hrvatskih Šić (gornjočetarska osnovna škola) podilila prvo mjesto s Ivanom Vujčićem iz Petrovoga Sela. U 7. razredu zavoľ premaloga broja naticateljev je Petroviščan Tamaš Haklić dobio posebnu nagradu, ka je uza to ravnopravna prvomu mjestu. U 8. razredu jako teško su se narodili krajnji rezultati, no dvime su podilile drugo mjesto. Jedna je bila Eržebet Abraham iz Koljnofa, a druga Andrea Geošić iz Petrovoga Sela. Pobjednica je nastala u naticanju najzreljih školarov Brigita Varga iz Hrvatskih Šić (gornjočetarska osnovna škola). Nijedan naticatelj nije prošao domom prez darov, ke su ponudili privatnici iz Kemlje, Bizonje, Iseum Tours i Fotogalerija Jenei iz Sambotela, a naticanje su financijelno potpomagale i bizonjska Seoska ter Hrvatska manjinska samouprava ter mjesna osnovna škola, Društvo Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj ter Izdavačka kuća Apáczaí.

-Tiho-

Najbolji martinački recitatori

Naša Erika iz martinačke škole nedavno nam je poslala slike kojima vam dočaravamo dio aktivnosti martinačke djece u mjesecima koji su iza nas. Bilo je mnogo natjecanja, a djeca su se najviše spremala za natjecanje u kazivanju stihova i proze, i na hrvatskom i na mađarskom jeziku. Tako je 9. ožujka u martinačkoj osnovnoj školi organizirano školsko natjecanje u kazivanju stihova na hrvatskom jeziku. Jedan od najboljih martinačkih recitatora Zsolt Cserdi i ovoga je puta briljirao tako da ćemo njega i ponajbolje vjerojatno moći vidjeti i slušati i na državnom natjecanju u kazivanju stihova na hrvatskom jeziku.

Potkraj ožujka, točnije 25. ožujka, organiziran je Uskršni kup u nogometu i rukometu kojemu su sudjelovale momčadi martinačke

škole, ali i djeca iz Foka i Mamelika (Almellék).

Martinački učenici veoma lijepo kazuju i stihove na mađarskom jeziku, pa je 18. travnja priredeno školsko natjecanje za učenike viših razreda. Djeca su se brižljivo spremala za natjecanje i njih 28, domalo polovica učenika viših razreda martinačke škole, kazivalo je između ostalih Aranyeve, Csokonaijeve, Radnótijeve, Babbitseve, Petőfijeve stihove. Da obitelj Cserdi ima izvrsne recitatore, pokazalo je i ovo natjecanje: prvu nagradu podijelili su njih troje, brat i sestra Zsolt i Dora Cserdi, te Mira Ronta. Isto natjecanje, u kazivanju stihova na mađarskom jeziku, održano je dan kasnije za učenike nižih razreda. I oni su ostvarili zapažene rezultate.

bpb

Gornji razredi Dvojezične škole u Petrovom Selu, pred odlaskom u lug

MALA STRANICA

Izradila: Dijana Kovači
iz Fichaza

Dan Zemlje – 22. april

Petroviski, četarski školari u akciji čišćenja okolice

Dan Zemlje se bilježi u našem orsagu od 1990. ljeta, odonda 22. aprila civilna društva organiziraju različite akcije za čišćenje, polipšanje okolice. Ljetos željeznopanijska firma zadužena za ceste je pozvala škole i njeve učenike, kot i pedagoge, na pobiranje smetlje u vlašćoj okolici, u seli, hataru ter uz ceste. Tako su se ovom programu priključili i Petroviščani, kot i Četarci, Šičani i Nardarci ter 21. aprila, subotu, dugourno su pobirali smetlje. Rukavice, žute lajblje, torbe ter i otpriljenje otpatkov je osigurala spomenuta sambotelska firma. U petrovskoj Dvojezičnoj školi prve tri ure su normalno održane i potom su nek krenuli u šetnju ter na djelo školari, učitelji ter i roditelji. Jedna grupa se je ganula u selu polig ulic, druga je pobrala smetlje u lugu, polag glavne ceste ka pelja nutra u selo, a treća je počistila krajinu okol cintira. Kako je rekla učiteljica Ana Škrapić-Timar, „dica su se jako veselila kad je za nje ovo još nek jedan doživljaj.“ Ona misli „da je jako važno da i ovako motiviramo dicu da moraju čuvati prirodu, ne nek u razredu učit se o tom, ne nek moljati o tom nek i pozitivnu peldu pokazati, kako bi to bilo potribno napraviti“.

Za dan Zemlje sve je dano bilo. Sunce se je toplo smijalo na dobročinitelje kim je negda-negda još i vruće bilo pod darlajbljom, ali vjerujem da stopedesetimi u Petrovom Selu, a otprilike tolikimi i u okolici Gornjega Četara, tu noć su sladje zaspali nek uobičajno, jer oni svi su toga dana veliko što učinili za vlašće selo, a s tim skupa i za našu Zemlju.

-Tiho-

Hrvatski stihovi u harkanjskoj školi

KERESTUR – Dana 22. travnja, predvođena župnikom Antom, stigla je skupina hodočasnika iz Zagreba koja je posjetila Budimpeštu, a prije prelaska granice željela je sudjelovati misi u nekom hrvatskom naselju. Župnik Ante u 19 sati održao je misu na koju su otišli mnogi keresturski vjernici. Župnik se radovao što mnogi još govore hrvatskim jezikom i spomenuo je kako je Pomurje nekada pripadalo Zagrebačkoj biskupiji.

SERDAHHEL – Hrvatska manjinska samouprava zasjedala je 19. travnja, i razmotrila ostvarene programe prvoga tromjesečja 2007. godine. Vijećnici su pozitivno ocijenili nastup KUD-a Sumarton, koji je u nekim gledateljima probudio želju za plesom i pjevanjem. Samouprava je odlučila da će pokušati okupiti ljude za plesnu skupinu. Bojanju pisanica sudjelovala su većinom djeca. Vijećnici su donijeli odluku da će potpomagati serdahelske maturante hrvatskih gimnazija sa po deset tisuća forinti, i od jeseni svi studenti i gimnazijalci dobit će jednokratnu materijalnu pomoć. Novčano će potpomagati i mjesnu osnovnu školu, putovanje djece ili neku hrvatsku priredbu. U suorganizaciji sa školom na Danu djece održat će natjecanje «Tko zna više o Hrvatskoj».

LETINJA – U tome pograničnom gradu 17. travnja utemeljen je Park prirode Pomurja: 1904 hektara područja duž Mure od Semeninca, Ratke, Serdahela, Mlinaraca do Kerestura. Najveća vrijednost rijeke Mure jest 50 vrsta riba od kojih 13 su pod zaštitom.

SUMARTON – Kulturno-umjetničko društvo 26. travnja organiziralo je običaj Jurjevo. U dvorištu seoskog doma zapaljena je golema vatra, a najhrabriji su je pokušali preskočiti. Na žaru se pekla slanina, a tamburaši «Sumartonski lepi dečki» zabavljali su okupljene žitelje.

PETROVO SELO, DONJI KRALJEVAC – Hrvatsko kulturno društvo *Gradišće* je dobilo poziv na III. Medjunarodni susret folklornih skupin u Donjem Kraljevcu. Ovo spravišće se održava 6. majuša, nedilju, i počinje s otpodnevnom mimohodom ter se nastavlja nastupom na glavnoj pozornici. Organizatori su prosili Petrovišćane da im predstavu djelić ovdašnje narodne baštine.

U organizaciji harkanjske Hrvatske samouprave te Osnovne i glazbene škole Pála Kitaibela, 17. travnja u toj školi održano je tradicionalno školsko natjecanje u kazivanju stihova na hrvatskom jeziku kojem se odazvao velik broj učenika, od njih šezdesetak koji u istoj školi pohađaju nastavu hrvatskoga kao materinskoga jezika.

Ocjenjivački sud, uza zastupnike Hrvatske samouprave Irenu Kovačević Cizik, Imrea Hidega i Mišu Kovačevića, činili su ravnatelj škole Tamás Horváth i učiteljica Erzsébet Török Horváth. Natjecanju je sudjelovalo 42 učenika, koji su se natjecali u nekoliko (tri) kategorija. Kazivali su stihove hrvatskih pjesnika i pjesnika Hrvata iz Mađarske (Stipan Blažetin, Josip Gujaš Đuretin, Đuso Šimara Pužarov, Mladen Kušec, Marko Dekić, Grigor Vitez, Zvonimir Balog, Stanislav Feminić).

U kategoriji 1.-4. razreda najbolji su bili redosljedom od prvoga do trećega mjesta: László Gáspár, András Mészáros, János Gáspár. U kategoriji 5.-6. razreda prva tri mjesta osvojili su: Renata Pančić, Marijana Pančić i Ferenc Mona. U kategoriji 7.-8. razreda prvo mjesto pripalo je Bettini Gribl, drugo Ágnes Nagy, a treće Attili Hesz. Posebnu nagradu ocjenjivačkoga suda dobila je Regina Kalányos.

Velik trud u pripremi djece za ponajbolje moguće interpretacije hrvatskih stihova uložile su neumorne nastavnice hrvatskoga jezika i književnosti u spomenutoj školi Đurda Geošić Radosnai, Burgert Ottóné i Žuža Gregeš.

Ovo natjecanje već godinama potpomaže narečena Hrvatska samouprava koja upravo njegovanju materinske riječi poklanja posebnu pozornost u svome radu i u svojim

godišnjim programima. Tako su i ovom prilikom svu djecu nagradili prigodnim poklonima, čokoladama. Djeca su kući ponijela spomenicu kao sjećanje na održano natjecanje i na svoj uspjeh. Nisu manjkali ni pokloni u obliku školskoga pribora i knjiga. Informacije o natjecanju u kazivanju stihova na hrvatskome jeziku u harkanjskoj školi s nama je podijelila nastavnica Žuža Gregeš, ujedno i predsjednica harkanjske Hrvatske samouprave.

Branka Pavić Blažetin

Natjecanje vinara u Fedakovoj kuriji

Članovi prosudbenog povjerenstva

Kušanje Pálfijevih vina

Možda bi i Šara Fedak rado kušala vina serdahelskih vinogradara, naime, među njima bilo je podosta koji su dobili zlatnu kvalifikaciju. U organizaciji mjesne samouprave 13. travnja priređeno je tradicionalno natjecanje vinara na koje je pristiglo 26 uzoraka samo iz Serdahela.

Serdahelski uzgajivači vinove loze imaju svoje vinograde u Bečehelu na Staroj gori i Todorici, u Sumartonu na Kamanovim goricama, a neki na Julijanskoj gori prema Letinji. Nekada je svaka kuća imala svoj vinograd, ali posljednjih godina mladi se baš ne žele baviti mukotrpnim uzgojem unatoč tomu što na tržištu kvalitetno vino ima dobru cijenu. Naravno, bez ljubavi taj posao ne može se raditi, kazao je predsjednik prosudbenog povjerenstva dr. Dénes Pálfi, jer vrlo mnogo znoja orosi vinogradarovo čelo dok ne dođe do izvrsne kapljice. Naglasio je i to kako danas bez stručnoga znanja nema kakvoće.

Serdahelski vinogradari tijekom proljeća mogli su steći korisne spoznaje na četrdeseto-

satnom tečaju što ga je za njih organizirala Narodna udruga za unapređivanje Pomurja. Polaznici su mogli upoznati najsvremenije načine uzgoja vinove loze od profesora keszthelyskog agrarnog fakulteta.

Prije negoli je započelo ocjenjivanje uzoraka dr. Dénes Pálfi, inženjer poljodjelstva, ponudio je nazočne svojim vrlo kvalitetnim vinima i upoznao ih s neobičnim sortama poput zengőa, valentina i kabarda.

Uz g. Pálfija u prosudbenom povjerenstvu sjedio je i József Iványi, vinar iz Bečehela, i Luccano Cipiani, poduzetnik i ljubitelj vina.

Serdahelski su vinogradari donijeli sedam uzoraka crnog i 19 bijelog vina, od kojih je pet dobilo zlatnu kvalifikaciju: bijela vina Jože Hanša, Franje Niklija, Zoltana Štrica, Stjepana Biškopića, a crno vino Mikloša Prosenjaka. Uz priznanja svaki je sudionik dobio simboličan dar. Ljubitelji kapljice još su dugo razgovarali uz večere o postignutim uspjesima.

Beta

NATJEČAJ

Sukladno Odluci Skupštine Hrvatske državne samouprave, Ured Hrvatske državne samouprave raspisuje natječaj za sufinanciranje djelatnosti mjesnih hrvatskih samouprava, mjesnih hrvatskih ustanova i mjesnih hrvatskih udruga.

Pravo natjecanja imaju sve mjesne hrvatske samouprave, mjesne hrvatske ustanove i mjesne hrvatske udruge. Mjesne hrvatske ustanove i mjesne hrvatske udruge uza svoju molbu dužne su priložiti i suglasnost mjesne hrvatske samouprave. Svaki natjecatelj ima pravo podnijeti samo jednu molbu. Novčanim sredstvima Hrvatske državne samouprave sufinancirat će se dolje navedeni sadržaji koji će biti ostvareni u 2007. godini: kulturne priredbe regionalnoga karaktera, dječji i omladinski tabori, vjerska djelatnost, terenska i znanstvena istraživanja kojima je svrha proučavanje i publiciranje mjesnoga kulturnog naslijeđa, kupnja glazbala i narodnih nošnji.

Pri dodjeli sredstava u prednosti će biti oni natjecatelji čiji ponudeni sadržaji imaju tradiciju, te sadržaji koji će se ostvariti u drugim regijama (npr. turneja, gostovanje itd.) ili u Kulturno-prosvjetnom centru i odmaralištu Hrvata iz Mađarske u Vlačićima.

Uz molbe molimo priložiti:

plan rada natjecatelja za 2007. godinu, proračun natjecatelja za 2007. godinu, opis programa (sadržaja) za koji se traži potpora na hrvatskom jeziku, opširan proračun programa (sadržaja), suglasnost mjesne hrvatske samouprave.

Rok za dostavu molba: 11. svibnja 2007. godine.

Molbe molimo poslati na adresu Ureda Hrvatske državne samouprave: 1089 Budimpešta, Ul. Lajosa Bíróa 24.

GORNJI ČETAR, KUPLJENOVO, VINCJET – Četarska osnovna škola od lani njeguje prijateljske veze sa školom u Kupljenovu. Gradišćanci su u jesen posjetili prvi put partnere u Hrvatskoj, a 11. majuša, petak, se očekuju znova ovde, hrvatski gosti. Na programu su skupne hrvatske ure, igranje u prekrasnoj prirodi i, naravno, pohod okolice. 14. majuša, pondiljak, učenici hrvatskoga jezika iz Gornjega Četara putuju u vincjetsku školu u Austriju. Ova prijateljska veza dura već od deset ljet.

GORNJI ČETAR – Krajem marcijuša iz četarske škole su se petimi ganuli na pismeni jezični ispit iz hrvatskoga. Svi su učenici 8. razreda a podučava ih Anica Poljak-Šaler. Trimi su uspješno položili osnovni, a jedan najavljenik sridnji jezični ispit. Mladi Četarci se 2. julija pripravljuju na usmeni ispit u Baju. Četarski školari lani su prvi put bili na takovom mirenju jezičnoga znanja, a kako se kaže, novi rezultati imaju veliku motivaciju i moć i za ostale školare pri učinji hrvatskoga jezika.

HRVATSKI ŽIDAN – Štefan Krizmanić je u jednoj osobi i poglavar i predsjednik Hrvatske manjinske samouprave u dotičnom selu. U razgovoru s Hrvatskim glasnikom je rekao da zbog nastale situacije u osnovnoj školi (kako smo o tom jur prlje pisali, od jeseni će se prekinuti podučavanje u gornji razredi) zato seosko polječtvo „mora pojačati kulturnu djelatnost i mora izraditi neku koncepciju, kako bi se moglo zaustaviti asimilaciju“. Čuvarnica će ostati i nadalje, po riči načelnika, ona dobro funkcionira s hrvatskimi odgojiteljicami. U razvijanju sela zato postoju zadaće ke će se riješiti korak za korakom, misleći ovde na obnovljenje cest, oblikovanju parkov i pri upeljanju brzoga interneta. S gledišća hrvatskoga manjinskoga tijela, predsjednik je gizdav na neprekidno i izuzetno aktivno djelovanje brojnih ansamblov (kazališno društvo, jačkarni zbor Peruška Marija, HKD Čakavci, dičja plesačna grupa, Židanski bečari, tamburaši Žice, Mlada generacija, Društvo Škoruš ter Katoličanski i vjersko društvo) ke je potribno i nadalje podupirati i s njimi skupa djelati.

PETROVO SELO, DONJA ZELINA – Dvi škole dotičnih općin su jur ljeta dugo u partnerstvu. Ljetos 10. i 11. majuša će gostovati kih 40 gostov u Petrovom Selu. Na programu je piknik u lugu prilikom Dana prirode, posjet četarskomu Muzeju Željezni firong i, naravno, druženje uz jezik i zabavu.

Susret umirovljenika u Serdahelu

Serdahelsko Društvo umirovljenika od svog osnutka (prije tri godine) vrlo je aktivno. Osnovao je pjevački zbor, svake godine organizira izlete, hodočašća i susrete.

Među njegovim ciljevima je uspostavljanje dobre suradnje s drugim umirovljeničkim društvima iz Zalske županije, stoga su lani pokrenuli organiziranje Susreta umirovljenika u Serdahelu, gdje se sastaju slične organizacije, predstavljaju se s kratkim kulturnim programom, a nakon toga se druže.

Po Rozaliji Radi, predsjednici serdahelskog Društva umirovljenika, takvi susreti vrlo su korisni jer preko kojih umirovljenici jačaju jedan drugog u nastojanjima, u aktivnostima, druže se i osjećaju se korisnima.

– Prošle godine, kada smo prvi put priredili Susret, još nije bilo tako puno grupa koje su se javile. Ove godine na Susretu

sudjeluje osam društava, tri su iz takvih mjesta u kojima djeluju hrvatske manjinske samouprave (Fičehaz, Sepetnik i Serdahel), a ostale su iz mađarskih mjesta: Zalaszentbalázsa, Zalaszentivána i tri iz Kaniže. Već smo razmišljali da na Susret pozovemo i društvo iz Hrvatske, no prvo moramo stupiti u vezu s njima – kazala je voditeljica gđa Radi.

Poželjvši im dobru zabavu, okupljene su pozdravili serdahelski načelnik Stjepan Tišler i Erzsébet Szabó, predsjednica Udruge za zaštitu interesa umirovljenika Zalske županije. Zatim je slijedio program na kojem su se skupine umirovljenika predstavile s raznovrsnim programom: igrokazom, pjevanjem, plesom, sviranjem na citeri, violini i harmonici. Nakon glazbene večere nije izostalo ni veselje uz glazbu Štefa Prosenjaka.

Beta

SANTOVO – U Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi i učeničkom domu u Santovu ovih je dana održan opis prvaka u novu, 2007./2008. školsku godinu. Kako nas je obavijestio ravnatelj škole Joso Šibalin, do sada je upisano deset prvaka, a očekuje se da bi se taj broj, kao i prijašnjih godina, do rujna mogao i povećati. Jedan od najbrojnijih naraštaja uskoro završava svoje školovanje u Santovu, a kako saznajemo od ravnatelja čak deset od ukupno 14 učenika završnog, osmog razreda na daljnje školovanje prijavilo se u HOŠIG Miroslava Krleže u Pečuhu, petero učenika u prvi, a isto toliko u nulti razred.

PEČUH – U sklopu međunarodne suradnje i razmjene kazališnih kuća, u Pečuhu će 29. svibnja (a ne 29. travnja kako je objavljeno u Hrvatskom glasniku broj 16) gostovati Gradsko dramsko kazalište Gavella iz Zagreba s predstavom Mihaila Bulgakova: Majstor i Margarita, u režiji Ozrena Prohića. Gosti će predstavu izvesti u pečuškom Narodnom kazalištu.

TOPOLOVAC – U organizaciji mjesne osnovne škole u podunavskom naselju Topolovcu (Dunaľalva) i ove godine, je 27. travnja, priređen već tradicionalni malonogometni turnir za osnovnoškolce. Na turniru Kupa Dunav sudjelovala je i malonogometna ekipa učenika 7. i 8. razreda santovačke hrvatske škole, koja već četvrti put sudjeluje na ovome regionalnom natjecanju. Ekipa santovačke škole 2003. i 2004. godine osvojila je, odnosno obranila naslov Kupa Dunav, a 2005. osvojila je 5. mjesto.

GORNJI ČETAR – Mjesni folklorasi, ki su se začeli vježbati pod dirigiranjem Štefana Kolosara i uz pomoć Veronike Pezenhoffer, ove tajedne čekaju prvu svoju narodnu nošnju, ka će biti gradišćanska osnovna bijela nošnja. U ovoj opravi će se predstaviti i na prvom ozbiljnijem nastupu u Juri, kamo se ganu sredinom ovoga miseca na državno kvalificiranje, s koreografijom Dolnjopuljansko kolo. Narodnu nošnju plaća djelomično Hrvatska manjinska samouprava, a drugi dio stroškov financiraju iz pinez dobivenih na naticanju.

Nastup Fičehazaca

SPLIT – Hrvatsko kazalište 21. travnja sudjelovalo je SLUK-u, Susretu lutkara i lutkarskih kazališta koji se ove godine održao u Splitu od 15. do 18. travnja. Posrijedi je manifestacija što se tradicionalno veže uz grad Osijek, ali je ove godine napravljena iznimka, pa je ovogodišnji SLUK održan u nedavno obnovljenoj zgradi i na pozornici splitskoga Gradskog kazališta lutaka. Najveći je to nacionalni lutkarski kazališni festival koji okuplja ponajbolje hrvatske lutkare koji se za svoje uratke nagrađuju u više kategorija. U četiri festivalska dana odigrano je 11 predstava u izvedbi deset kazališnih kuća. Za festivalsku nagradu natjecalo se osam predstava, i to u izvedbi Gradskih kazališta lutaka iz Splita i Rijeke, Lutkarskoga kazališta «Za bregom», Dječjega kazališta Branko Mihaljević iz Osijeka, Lutkarska scena Ivana Brlić Mažuranić, Kazalište lutaka Zadar, Zagrebačko kazalište lutaka te Dječja lutkarska scena varaždinskoga Hrvatskog narodnog kazališta. Izvan konkurencije izvedena je predstava treće godine studija lutkara i glumaca na osječkoj Umjetničkoj akademiji te predstave Lutkarskoga kazališta Mostar i predstava pečuškoga Hrvatskoga kazališta Zlatna ribica.

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA: Branka Pavić-Blažetin, tel.: 72/435-416, e-mail: branka@croatica.hu, NOVINARI: Stipan Balatinac (zamj. gl. i od. urednika), tel.: 79/454-614, e-mail: baltinac@croatica.hu, Bernadeta Blažetin, tel.: 93/383-034, e-mail: beta@croatica.hu, Timea Horvat, tel.: 94/315-479, e-mail: tih@croatica.hu, LEKTOR: Živko Mandić, tel.: 1/256-0765, e-mail: zsviko@croatica.hu ADRESA: 1065 Budapest, Nagymező u. 49. Tel./Fax: 1/269-2811, tel.: 1/269-1974, e-mail: glasnik@croatica.hu – ZA POŠTANSKE POŠILJKE: 1396 Budapest, Pf.: 495. OSNIVAČ: Savez Hrvata u Mađarskoj. IZDAVAČ: Croatica Kht. RAVNATELJ: Čaba Horvath. List širi posredstvom Mađarske pošte, na osnovi pretplate na žiroračun: CITIBANK Rt. 10800014-30000006-10612032, redakcija Hrvatskoga glasnika i alternativni širitelji. Pretplata na godinu dana iznosi: 5200,- Ft. List pomaže Javna zaklada za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj. Rukopise, fotografije i crteže ne čuvamo i ne vraćamo. TISKARSKA PRIPREMA, TISAK: CROATICA Kht., 1065 Budapest, Nagymező u. 49.

HU ISSN 1215-1270